

Polski Instytut
Praw Człowieka
i Biznesu

Prawa Człowieka i Biznes

Wprowadzenie

Beata Faracik

ELSA Right2B Forum
21 maja 2020 r.

- Niezależne centrum eksperckie: prawa człowieka i biznes / CSR / zarządzanie niepokojem społecznym
- **Cel:** zwiększenie stopnia poszanowania praw człowieka i stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w codziennej działalności przedsiębiorstw / pracodawców
- **Działania:** Badania | Rzecznictwo | Edukacja | Doradztwo | Monitoring/Audyty
- **Pracujemy z:**
 - **Administracją publiczną** – wsparcie w działaniach skutkujących wprowadzeniem rozwiązań prawnych i praktycznych promujących i wspierających odpowiedzialne postawy przedsiębiorstw
 - **Przedsiębiorstwami** – wzmocnienie kompetencji, tak by wiedziały czym są prawa człowieka i umiały ich przestrzegać
 - **NGOs** – zwiększenie kompetencji, wiedzy oraz efektywności działania
- Współinicjator CSR Watch Coalition Poland
- Członek ECCJ, OECD Watch. Sygnatariusz UNGC
- Eksperti – Business&HR Journal (CAM), członkowie GBHRA, Teaching BHR Forum, BHRight Network, Advisory Board Amnesty International Polska.

O czym nie będziemy mówić...

czyli słów kilka o CSR

Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw to odpowiedzialność przedsiębiorstw za ich wpływ na społeczeństwo

Wymaga:

Poszanowanie dla prawa oraz układów zbiorowych pomiędzy partnerami społecznymi

Zastosowania mechanizmów integracji kwestii

społecznych, środowiskowych, etycznych, związanych z prawami człowieka; problemów konsumentów

z działalnością przedsiębiorstwa oraz podstawową strategią,

- we współpracy z interesariuszami (stakeholders)
- w celu
 - maksymalizacji tworzenia wspólnych wartości dla ich właścicieli/ udziałowców i innych interesariuszy i społeczeństwa jako całości;
 - oraz rozpoznawania, zapobiegania i łagodzenia ich możliwych negatywnych skutków.

MAKSYMALIZACJA WPŁYWU POZYTYWNEGO

MINIMALIZACJA WPŁYWU NEGATYWNEGO

CSR a PRAWA CZŁOWIEKA & BIZNES

CSR

- Interesariusze (stakeholders)
- Preferencje / Interesy
- Subiektywne
- Istotność (Materiality)

Prawa człowieka & Biznes

- Posiadacze/Podmioty praw (rights-holders)
- Prawa
- Obiektywne
- Najstotniejsze z punktu widzenia praw człowieka (Materiality / Salience)

**PRZESTRZEGANIE PRAW CZŁOWIEKA TO NIE ALTRUIZM WZGLĘDEM INTERESARIUSZY
– TO OBOWIĄZEK WZGLĘDEM POSIADACZY PRAW**

Prawa człowieka

Prawa człowieka

- Podstawowe prawa mające na celu zapewnić godność i równość każdemu człowiekowi (minimalny standard)
- Powszechne: dotyczą w równym stopniu wszystkich, wszędzie i zawsze
- Są wzajemnie powiązane, współzależne, niepodzielne, nie można się ich zrzec (Deklaracja Wiedeńska 1993)
- Tradycyjnie relacja Państwo-Jednostka ale coraz częściej uznaje się, że dotyczą także relacji horyzontalnych
- Państwa mają obowiązek zapewnić ochronę, poszanowanie i realizację praw człowieka
- Progresywna realizacja dostosowana do kontekstu
- Jedyne powszechnie uznawane i akceptowane standardy – zapewniają jednolite ramy działania na całym świecie.
- Poszanowanie p.czl. przyczynia się do realizacji idei zrównoważonego rozwoju i osiągnięcia SDGs

48

Prawa człowieka

Poziom międzynarodowy (m.in.):

- Międzynarodowa Karta Praw Człowieka:
 - Powszechna Deklaracja Praw Człowieka
 - Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych
 - Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych
- Inne kluczowe umowy z zakresu praw człowieka, np.: CRC, CEDAW, CERD, CAT, etc.
- Konwencje MOP

Poziom krajowy:

- Konstytucja RP
- ratyfikowane umowy międzynarodowe, ustawy

FUNDAMENTALNE KONWENCJE MOP

Konwencja Nr 29 dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej.

Konwencja Nr 87 dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych.

Konwencja Nr 98 dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych.

Konwencja Nr 100 dotycząca jednakowego wynagrodzenia dla pracujących mężczyzn i kobiet za pracę jednakowej wartości.

Konwencja Nr 105 o zniesieniu pracy przymusowej.

Konwencja Nr 111 dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu.

Konwencja Nr 138 dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia.

Konwencja Nr 182 dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci.

WYTYCZNE ONZ DOT. BIZNESU I PRAW CZŁOWIEKA

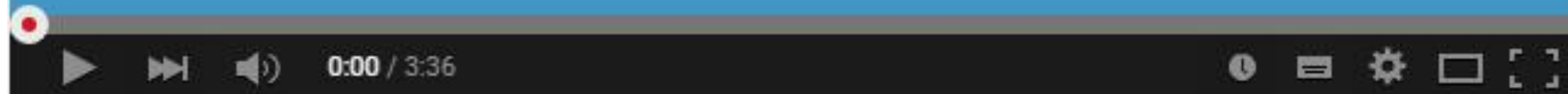

Proces: Wytyczne ONZ „and beyond”

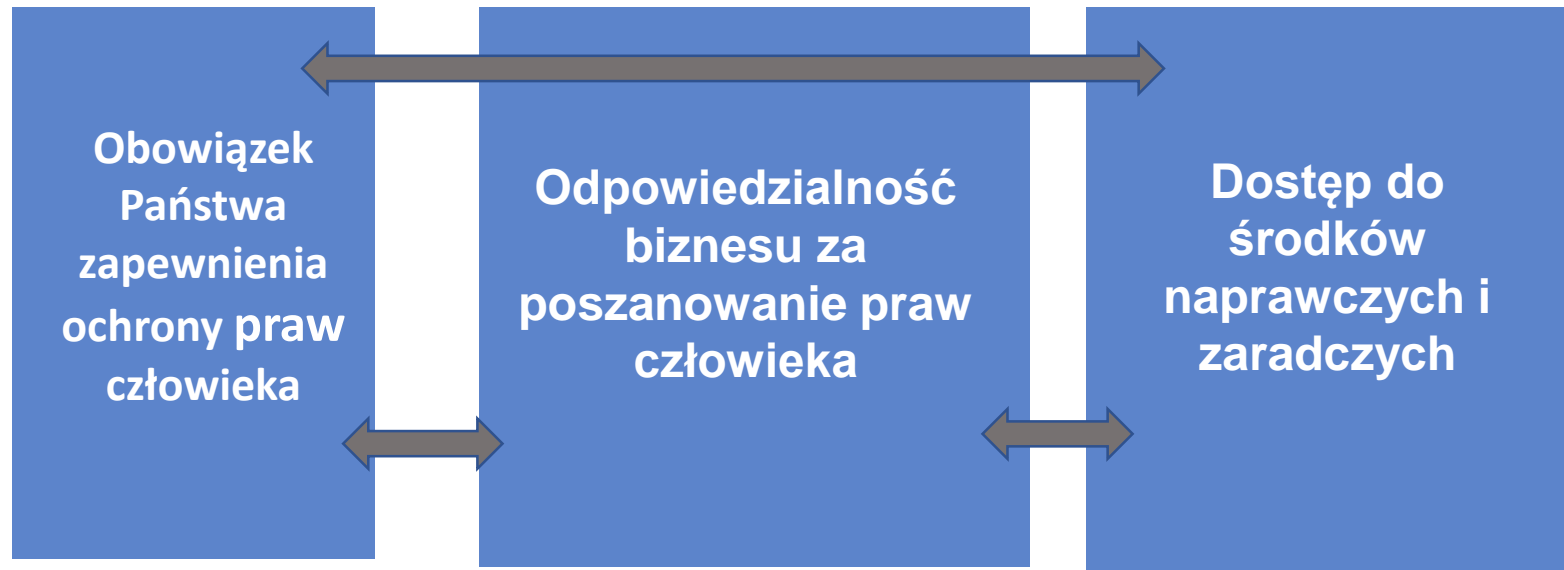

Wytyczne ONZ to nie nowe obowiązki
lecz objaśnienie już istniejących standardów i praktyk.

UNITED NATIONS
GUIDING PRINCIPLES
ON BUSINESS
& HUMAN RIGHTS

2011: Wytyczne ONZ dot. biznesu i praw człowieka

KTO – Filary

31 Wytycznych
CO – Wytyczne podstawowe

JAK – Wytyczne operacyjne

*Wyjaśnienie obowiązków a nie tworzenie nowych
praw człowieka*

Miękkie wytyczne

UE Komunikat KE ds. CSR (2011) - Oczekiwania wobec biznesu

- Zobowiązanie się do 2014 r. do uwzględnienia przy opracowywaniu podejścia do CSR co najmniej jednego z uznanych standardów (duże przedsiębiorstwa):
 - Global Compact / Wytyczne OECD / ISO 26000.
- Zobowiązanie się (MNEs z siedzibą w UE) do 2014 r. do respektowania Trójstronnej deklaracji zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej Międzynarodowej Organizacji Pracy.
- Wypełnianie przez **wszystkie** przedsiębiorstwa określonych w Wytycznych ONZ zobowiązań wynikających ze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw za przestrzeganie praw człowieka.

UE: Wytyczne sektorowe KE dot. praw człowieka i biznesu (agencje pośrednictwa pracy i rekrutacyjne)

Voluntary Principles on Security and Human Rights

OECD Guidelines on Due Diligence

.....i twarde prawo

Prawo europejskie

- Dyrektywy UE dot. zamówień publicznych (4.2016) (2014/24/UE)
- Dyrektywa UE 2014/95/EU dot. sprawozdawczości informacji niefinansowych m.in. w obszarze praw człowieka

Prawo krajowe:

- Francja – Loi No. 2017-399 (27.3.2017) relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre (French Act on the duty of care of parent and subcontracting companies)
- US - Executive Order 13627 Strengthening Protections Against Trafficking in Persons in Federal Contracts
- US - California Transparency in Supply Chains Act of 2010
- UK - Modern Slavery Act 2015, UK Companies Act 2006
- Brazylia - MTE Decree No. 540/2004 „Dirty list” (publiczny rejestr firm, w przypadku których zweryfikowano i potwierdzono wykorzystywanie pracy niewolniczej lub przymusowej)

FILAR I & III – Obowiązek Państwa zapewnienia ochrony praw człowieka

**Krajowy Plan Działania
na rzecz wdrażania
Wytycznych ONZ dotyczących biznesu i praw człowieka
na lata 2017 – 2020**

Rada Ministrów, 29.05.2017

Sądy, KPK OECD, ADR, mediacje

Zamówienia publiczne

Prawo i polityki

Spółki Skarbu Państwa

Wsparcie biznesu (m.in. informowanie
o zagrożeniach z zakresu praw
człowieka w krajach trzecich)

**General comment No. 24 (2017) on State
obligations under the International
Covenant on Economic, Social and Cultural
Rights in the context of business activities***

Adopted by the Committee on Economic, Social and Cultural Rights at its sixty-first session (29 May-23 June 2017)., 10 August 2017

Filar III – Dostęp do środków zaradczych

- 25. W ramach obowiązku ochrony przed naruszeniami praw człowieka w związku z działalnością przedsiębiorstw państwa muszą podjąć odpowiednie kroki, aby, jeśli naruszenia takie mają miejsce na ich terytorium i/lub w obrębie ich jurysdykcji, tym, których dotknie takie naruszenie, zapewnić, poprzez odpowiednie środki i mechanizmy sądowe, administracyjne, legislacyjne i inne, dostęp do skutecznych środków zaradczych i naprawczych.
- 26. Państwa powinny podjąć odpowiednie kroki w celu zapewnienia skuteczności krajowych mechanizmów sądowych w przypadku naruszeń praw człowieka związanych z działalnością biznesową, w tym powinny rozważyć sposoby ograniczenia barier prawnych, praktycznych i innych przeszkód, które prowadzą do pozbawienia dostępu do środków zaradczych.
- 27. Państwa powinny zapewnić skuteczne i odpowiednie pozasądowe mechanizmy rozpatrywania skarg, obok procedur sądowych, w ramach kompleksowego państwowego systemu zapewniającego zastosowanie środków zaradczych i naprawczych w przypadku naruszeń praw człowieka związanych z działalnością biznesową.
- 28. Państwa powinny rozważyć sposoby ułatwiania dostępu do skutecznych niepaństwowych mechanizmów rozpatrywania skarg w zakresie szkód wynikających z naruszenia praw człowieka w związku z działalnością biznesową.

Filar II

Odpowiedzialność biznesu za poszanowanie praw człowieka.

Jak zapewnić należyłą staranność w obszarze praw człowieka?

Filar II - Odpowiedzialność przedsiębiorstw za poszanowanie praw człowieka

- unikanie powodowania lub przyczyniania się do negatywnego wpływu na prawa człowieka przez swoją działalność oraz podjęcie działań naprawczych gdy takowe zaistnieją;
- podejmowanie działań mających na celu zapobieżenie negatywnemu wpływowi na prawa człowieka powiązanemu bezpośrednio z ich działalnością, produktami lub usługami poprzez ich relacje biznesowe lub łagodzenie takiego wpływu, nawet jeśli one same nie przyczyniły się do niego.

„KNOW AND SHOW”

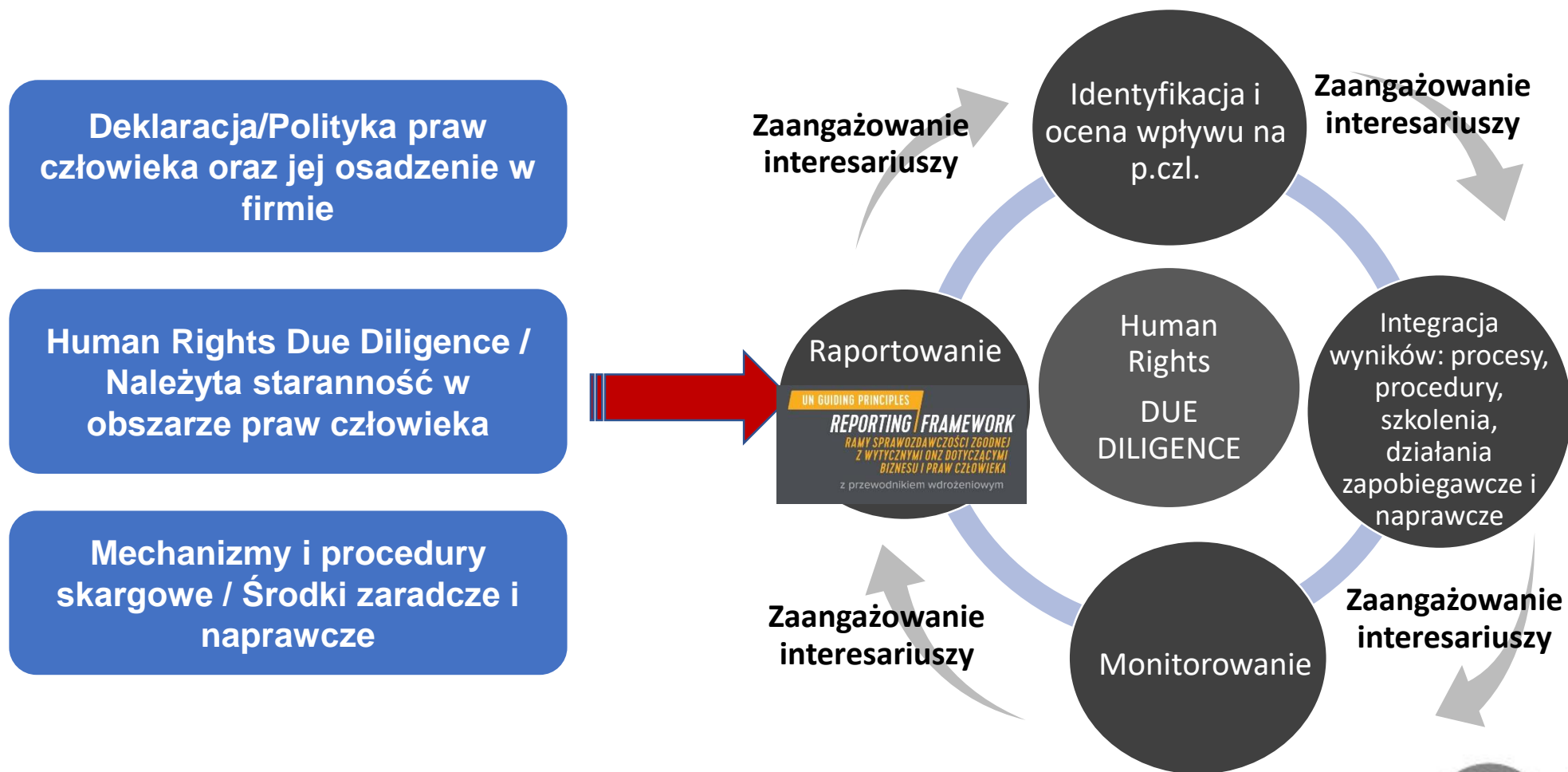
Filar II - Odpowiedzialność przedsiębiorstw za poszanowanie praw człowieka

Prawa (Prawa czł.)
v.
Interesy (CSR)

- wszystkie prawa człowieka, zawsze i wszędzie
- zapobieganie i naprawianie naruszeń praw człowieka
- w obrębie własnej firmy i w ramach relacji biznesowych
- wszystkie prawa człowieka ale nacisk na sytuacje dotyczące najpoważniejszego wpływu na prawa człowieka,
- „know and show” / transparentność
- niezależnie od działań państwa
- filantropia i działania wzmacniające realizację pewnych praw człowieka nie rekompensują działań, które prowadzą do naruszenia innych praw.

Odpowiedzialność biznesu za poszanowanie praw człowieka

Filar III - UNGP 31: Kryteria skuteczności pozasądowych mechanizmów rozpatrywania skarg

1. Odpowiednio umocowane i rzetelne (legitimate)
2. Dostępne
3. Przewidywalne
4. Sprawiedliwe
5. Przejrzyste
6. Zgodne z prawami człowieka
7. Źródło ciągłego doskonalenia się
8. Oparte na zaangażowaniu i dialogu (także na etapie ich tworzenia)

Najistotniejsze kwestie z zakresu praw człowieka (*salient human rights issues*)

- Podstawą oceny jest ryzyko dla ludzi/podmiotów praw człowieka - przy czym najistotniejsze kwestie z zakresu praw człowieka przekładają się mocno na ryzyko dla biznesu
- Podstawą nie jest istotność (*materiality*) dla któregośkolwiek z interesariuszy lecz obiektywne zagrożenie dla realizacji praw człowieka.
- Odnosi się do praw a nie do interesów czy preferencji interesariuszy

Najistotniejsze kwestie z zakresu praw człowieka

(salient human rights issues)

Prawa człowieka zagrożone
najpoważniejszymi →
potencjalnymi przypadkami
negatywnego wpływu
działalności przedsiębiorstwa
lub działalności w obrębie
jego łańcucha wartości **na ich**
realizację

Skala/Ważkość wpływu (*scale*)
Zakres (*scope*)
Odwracalność (*remediability*)

Prawdopodobieństwo:
Kontekst operacyjny
Relacje biznesowe
Istniejące środki/procedury/
mechanizmy zapobiegawcze

III. Jak raportować informacje niefinansowe w obszarze prawa człowieka?

UN GUIDING PRINCIPLES

REPORTING FRAMEWORK

**RAMY SPRAWOZDAWCZOŚCI ZGODNEJ
Z WYTYCZNYMI ONZ DOTYCZĄCYMI
BIZNESU I PRAW CZŁOWIEKA**

z przewodnikiem wdrożeniowym

Polski Instytut
Praw Człowieka
i Biznesu

Dziękuję za uwagę!

Beata Faracik

beata.faracik@pihrb.org